

یکشنبه ۲۰ خرداد ۱۴۰۳ | ۱۶ صفحه | ۱۰ هزار تومان | دوره سوم | سال سوم | شماره ۵۲۵
www.hammihaonline.ir

تاریخ یعنی فهم لحظه اکنون

گفت‌وگو با آرش حیدری
در رد زوال حیات اجتماعی در ایران

تصمیم نامفهوم

یادداشتی از عباس عبدی
در نقد مصوبه انتخاباتی جبهه اصلاحات

جفا به معمار توسعه

بازخوانی خاطرات خداداد فرمانفرمایان
رئیس بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه در دهه ۵۰

آزادی ۳ هزار عکس از حبس

بررسی انتشار ۷۴ آلبوم کاخ گلستان از دوران قاجار توسط منبعی ناشناس

یادداشت
سردبیر

ایران فردا امروز ایران

درباره عزت‌الله سبحانی
که گفتمان دهه هفتادش
تا قلب محافظه کاران
رسوخ کرده است

محمدجواد روح

این روزها که به انتخابات ریاست جمهوری نزدیک می‌شویم، واژه «ایران» ارج و قربی دیگر یافته است. اگر زمانی، سخن گفتن از ایران و اولویت مسئله آن بر دیگر مسائل، گفتمانی اقلیت بود که تنها گاهی در مواجعات نظری میان نخست‌وزیر دولت موقت و رهبر انقلاب مجال طرح می‌یافت و بیرون راه مصدق، از منادیان آن بودند؛ اینک اما «ایران» و «مسئله ایران» بحثی جدی در فضای فکری است که به حوزه سیاست و صحنه انتخابات هم وارد شده است. گرچه این روزها، بسیار گفته می‌شود که ایده ایران برساخته مکتب فکری سیدجواد طباطبایی است و اوست که با تلاش‌ها و مکتوباتش به‌ویژه از اواسط دهه ۱۳۸۰ به بعد، ایران را به مثابه یک مسئله از حاشیه به متن آورد و همچون پرسش‌های بنیادین روی میز نهاد، اما بهره این سخن از واقعیت، اندک است؛ اگر به نوشتارها و گفتارها و کردارهای عزت‌الله سبحانی و حلقه بارانش در «ایران فردا» بی‌توجه باشیم، اهمیت سبحانی صرفاً آن نبود که گفتمان ملی را در هم‌آوردی مذهب نشاناند و جریان ملی-مذهبی را بنیان نهاد؛ بلکه اهمیت بیشترش این بود که این نگاه ملی و توجه‌اش به مسئله «ایران»، از منظری توسعه‌گرایانه و حتی فراتر از آن، آیندنگرانه بود. ←

در انتظار لیست تأییدشدگان

گمانه‌زنی درباره سه سناریوی پیش روی شورای نگهبان:

۱۳۸۴، ۱۳۹۲ یا ۱۴۰۰؟

گزارش
انتخابات
۲۳

اعلام مواضع انتخاباتی اصلاح طلبان

جبهه اصلاحات ایران به فاصله چند ساعت پس از اینکه به صورت رسمی اعلام کرد که «عباس آخوندی، اسحاق جهانگیری و مسعود پزشکیان» سه نامزد این جبهه در انتخابات ریاست جمهوری دوره چهاردهم هستند، نشست مطبوعاتی خود را برگزار کرد تا آخرین مواضع جبهه پیش از اعلام تأیید صلاحیت‌ها از سوی آذر منصوری، رئیس جبهه اعلام شود. در ابتدای این نشست خبری، آذر منصوری اظهاراتش را با ابراز تأسف مجدداً از حادثه پیش آمده برای بالگرد سیدابراهیم رئیسی و همراهانش آغاز کرد و گفت: «یکبار دیگر لازم می‌دانم موضوع حملات وحشیانه اسرائیل به اردوگاه پناهندگان غزه را محکوم کنم. این یکصدایی باید در تمام مدافعان حقوق بشر وجود داشته باشد. آنجا که کسی ظلم می‌کند باید از حقوق مظلوم دفاع شود، این جنایت و این رفتار دولت اسرائیل مصداق بارز جنایت علیه بشریت و نسل‌کشی محسوب می‌شود و همه مدافعان حقوق بشر باید یکصد در دفاع از مظلوم متحد شوند و همچنان اعلام می‌کنم، راهکار توقف این تجاوز به رسمیت شناختن دولت مستقل فلسطین خواهد بود.» ←

سرمقاله

انتخابات و شرایط تأمین خیر عمومی

اگر به شعارها و مواضع اغلب نامزدهای ریاست جمهوری توجه کرده باشیم، می‌بینیم که طی دو هفته گذشته هیچ بحثی از اصلی‌ترین مسائل کشور و راه‌حل‌های نامزدهای انتخاباتی برای آنها نشده است. تا پیش از ثبت‌نام، بحث اصلی این بود که چه کسانی می‌آیند؟ موضوعی که در اغلب نظام‌های انتخاباتی از مدت‌ها قبل از زمان انتخابات پاسخ آن روشن است. ساختارهای حزبی افسراد محدودی را معرفی می‌کنند. در اینجا پس از ثبت‌نام و برخلاف جوامع دیگر بحث هر روز رسانه‌ها این است که چه کسانی تأیید می‌شوند؟ معنای روشن این پرسش این است که هرکدام هم تأیید شوند، نمی‌توانند برنامه‌ای کارآمد و مفید برای تأمین خواست‌های مردم ارائه دهند؛ زیرا برنامه محصول عمل جمعی و مستمر است. این افراد پراکنده فاقد چنین ویژگی جمعی و مستمری هستند. حتی برخی از آنان در آخرین لحظات و با اصرار دوست و فامیل ثبت‌نام کرده‌اند. طبیعی است که همه آنان مجبورند که مجموعه‌ای از شعارهای گوناگون و جذاب را تحویل مردم دهند؛ مثل سال ۱۴۰۰ که به راحتی گفته شد تورم را نصف و تکریمی می‌کنیم و الان پس از سه سال تورم بیشتر شده که کمتر نشده. چرا که نمی‌خواستند یا نمی‌توانستند بگویند که تورم محصول چیست؟ و او آن عوامل را چگونه تغییر خواهد داد که تورم نصف و تکریمی شود. چون شعار دادن مالیات نداشت. بنابراین، تا پایان اعلام صلاحیت‌ها تنها مسئله‌ای که طرح نخواهد شد، موضوعات مبتلابه مردم و راه‌حل‌های آن است. از گشت ارشاد و قانون فرزندآوری و مهاجرت نخبگان گرفته تا تورم کمرشکن و بورس و اشتغال اندک و مسکن ساخته‌نشده و گران و تا سیاست خارجی و رفع تحریم و... اگر کسی در این مدت کلمه‌ای معنادار و دقیق درباره چگونگی حل این مسائل عمومی مردم شنیده است، به دیگران هم بگوید. در ادامه، مناظرات انتخاباتی آغاز می‌شود که خروجی چندانی ندارد؛ چون بیشتر به اتهام‌زنی و پته یکدیگر را روی آب انداختن شبیه است. بعد هم که انتخابات برگزار می‌شود، مدت‌ها دنبال تقسیم پست‌ها میان این و آن و بدون هیچ برنامه‌ای و ادامه وضع جاری نیز گریزناپذیر است. جالب است که دولت قبل چنان علیه دولت روحانی داد سخن می‌داد که گویی قرار است انقلاب شود. البته انقلاب شد و قریب به اتفاق نیروها را تغییر دادند؛ ولی اجرای سیاست‌های قبلی با کیفیت بسیار نازل‌تر ادامه یافت. این وضعیت رفتار ساختار سیاسی است. در مورد منتقدین نیز وضعیت بهتر از این نیست. گرچه محدودیت‌های منتقدین و مخالفین بسیار زیاد است و بر آنان حرجی نیست؛ ولی تصمیمات سنجیده و اقناع‌کننده و خالی از تعارض نیز دور از دسترس نیست. هنگامی که سه نامزد معرفی می‌شوند که افتراقات آنها کم نیست، نوعی سردرگمی را نزد منتقدین ایجاد می‌کند. بنیان سیاست در ضدیت با ساختار و امور سلبی نیست. ←

طرح: هادی حیدری / هم‌میهن

نگران ایران

یادبود عزت‌الله سبحانی، هاله سبحانی و مهدی صابر با گفتارهایی از: محمدتوسلی، ابوالفضل بازرگان، محمد مهدی جعفری فیروزه صابر، فاطمه گوارایی، حامد سبحانی، ژیل شریعت‌پناهی

اندیشه
سیاستمدار
۴۰۵